

Iragana eskuetan

 IÑIGO BASAGUREN-DUARTE

Eskuek askotariko sinbologia dute. Eskuekin gidatzen da mundua eta ukabil sendoeekin bermatu agintea. Ukabilekin borrokatzen da bosterea ere, atzamarrak bilduz eta eskuak gora altxatuz. Eskuak beharrezkoak dituzte bizitzan beti galtzaile izan direnek, hori baino ez baitute izan bizirauteko lanabes. Eskuetan ditugu idatziak gure iragana eta etorkizuna. Eskuekin josten dugu gure gizartearen kontakizuna. Esku askoren artean –Esti Maguregi, Argenis Mesa, Marta Brancas eta Irune Lauzirika– sortu dute *Latsariak* dokumentala, Bilboko auzoetako garbitegiei eta han lan egiten zuten emakumeei buruzkoa. Hitza eman diete errealitate hura ezagutu zuten hainbat emakumeri, guztien artean esku ahurretan idatzita duten kontakizuna sortzeko, bizi izan zutenaren testigantza emateko.

Dokumentala hasi baino lehen *performance* labor bat egin da Bilboko Hika

Ateneoan. Emakume batek izara zuri bat garbitu eta eskegi du agertoki gainean zintzilik dauden soketan. Izararekin dantzan bere barnean galdu da, izara zuriak gatibu hartu izan balu bezala. Latsarien bizitza ere halakoxea izan zen: lanaren esklabo, ihes egiteko aukerarik gabea. Uretan eman zuten bizi osoa, eskuak harrien kontra kolpatuz. Batzuetan beraien etxeko arropak garbitzen zituzten, beste batzuetan besteenak, betiere soldata urriaren truke.

Eskuak iraganaren eta geroaren arteko lotura dira. Latsariak existitzen ez den Bilbo bati buruz hitz egiten digute. Meatzeetako langileen arropak edo langile auzoetako etxeko arropa garbitzeko erabiltzen ziren toki horiek pixkanaka-pixkanaka desagertu ziren iragan mendeko erdialdean. Kontsumo gizartearen gailentzearekin eta garbigailu automatikoak langile etxeak kolonizatzearekin batera, espazio fisikoa ez ezik,

'LATSARIAK' DOKUMENTALA

NON: Hika Ateneoa (Bilbo)

NOIZ: Otsailak 9

lanbide horrekin lotutako bizimodua ere jan zuen kapitalismoak. Ibaiak kutsatu ziren fabriken isurien erruz eta Bilbo dena irensten zuen munstro bilakatu zen.

Garbitegiak elkargune izan ziren bertan arropa garbitzera zihoazen emakumeentzat, sororitate eremuak eta babes tokiak izan ziren. Bertan orduak ematen zituzten beste emakumeen konpainian, gizonen begirada zelatarietatik urrun, gizonak ez baitziren hurbiltzen, garbitokiko zaindaria ez bazen. Babes gu-neak bai, baita kaiolak ere, garbitegiak diziplinarako lanabesak baitziren. Leku heze horiek gogorarazten zieten bertan biltzen ziren emakumeei zein zen gizarteak beraientzat erabaki zuen tokia, zein beren funtzioa. Lanak itota ematen zuten eguna. Inoiz ahantz ez dezaten sortu zitzaizen gantxera: eskuetako mina. Esku tolestuak, uraren formakoak, dira haien bizitzaren testigantza. ●